

Legal Update

Leden 2007

Obsah

Insolvenční zákon

Další vybrané právní předpisy

Vybrané mezinárodní smlouvy

Nově publikovaná judikatura

Informace uvedené v tomto bulletinu jsou prezentovány na základě našeho nejlepšího přesvědčení a poznatků získaných v době, kdy byl tento text dán do tisku. Nicméně konkrétní informace vztahující se k tématům uvedeným v tomto bulletinu by měly být konzultovány dříve, než na jejich základě bude učiněno investiční rozhodnutí.

Za účelem získání dalších informací kontaktujte, prosím, partnera/manažera, s nímž jste obvykle ve spojení, nebo:

Bankovní a finanční služby:

Marek Belšan

Fúze a akvizice:

Daniel Weinhold, Dušan Knoch

Soudní/arbitrážní řízení:

Milan Polák, Ondřej Havránek

Informační technologie a duševní vlastnictví:

Martin Lukáš

Soutěžní právo/právo EU:

Thilo Hoffmann, David Emr

Pracovní právo:

Milan Polák, Veronika Odrobinová

Nemovitosti:

Pav Younis, Ivan Sagál

© 2007 Weinhold Legal.
Všechna práva vyhrazena.

Pevně věříme, že shledáváte *Legal Update* užitečným zdrojem informací. Váš názor na tento bulletin, zejména jeho obsah, formát a periodicitu, zůstává i nadále předmětem našeho zájmu.

Své připomínky laskavě zasílejte na e-mailovou adresu martin.lukas@weinholdlegal.com nebo jiri.burvan@weinholdlegal.com nebo prostřednictvím faxu na číslo +420 225 335 444, anebo kontaktujte osobu, s níž jste obvykle ve spojení.

INSOLVENČNÍ ZÁKON

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Insolvenční zákon nahrazuje stávající nevyhovující právní úpravu řešení úpadku obsaženou v zákoně o konkursu a vyrovnání z roku 1991. Nový insolvenční zákon je založen na ekonomickém posouzení postavení dlužníka v úpadku s cílem co nejvíce maximalizovat uspokojení dlužnickových věřitelů. Nový zákon komplexně upravuje celé insolvenční řízení a zavádí nové způsoby řešení úpadku. Vedle konkursu upravuje též reorganizaci, oddlužení, tzv. nepatrný konkurs a rovněž řešení úpadku finančních institucí. Důraz je přitom kladen na efektivní proces reorganizace, která by mohla mít za výsledek větší realizaci výnosů pro věřitele, než by tomu bylo v případě konkursu. Za předpokladu spolupráce s věřiteli bude moci dlužník také překonat krizový stav mimo insolvenční řízení prostřednictvím vyhlášení tzv. moratoria soudem, kdy po dobu jeho trvání nelze vydat rozhodnutí o úpadku. Vliv věřitelů úpadce na insolvenční řízení je nově značně posílen,

věřitelé se mohou aktivně podílet na výběru způsobu řešení dlužníkovy úpadku, jakož i na výběru osoby insolvenčního správce. Posílena bude i pozice věřitelských orgánů v rámci insolvenčního řízení. Zákon zřizuje tzv. insolvenční rejstřík jako veřejně přístupný seznam, který bude obsahovat jednak seznam insolvenčních správců, jednak seznam dlužníků a jejich spisy.

Novinky v insolvenčním řízení obecně

Prioritou nového zákona je urychlení insolvenčního řízení, kterého se nový zákon snaží docílit celou řadou opatření. Jedním z nich je skutečnost, že přihlášené pohledávky věřitelů bude moci popírat jen insolvenční správce nebo dlužník a nikoli ostatní věřitelé. Autoři zákona si od této úpravy slibují snížení počtu incidenčních sporů, které konkursy podle stávající úpravy neúměrně prodlužovaly. Na urychlení řízení by měly mít vliv i lhůty, které zákon stanoví pro určité úkony soudu a insolvenčního správce.

Další prioritou nového zákona je posílení postavení věřitelů a oslabení působení insolvenčního (dříve konkursního) soudu. Kromě dalších pravomocí, které jsou specifické pro jednotlivé způsoby řešení úpadku (viz níže), bude mít schůze věřitelů v zákonem daných případech nově možnost odvolat insolvenčního správce jmenovaného soudem a ustanovit správce jiného. Insolvenční soud pouze přezkoumá, zda nový insolvenční správce splňuje formální předpoklady.

Významnou novinkou pro věřitele je hrozba vysokých sankcí v případech nadhodnocení jimi přihlašovaných pohledávek. Pokud věřitel přihlásí pohledávku, jejíž zjištěná výše, bude nižší než padesát procent jím původně uvedené částky, hrozí takovému věřiteli sankce

v podobě ztráty nároku na uspokojení této pohledávky v insolvenčním řízení a věřitel bude navíc povinen uhradit rozdíl mezi zjištěnou výší své pohledávky a jím původně uvedenou částkou. Obdobné pravidlo platí, pokud věřitel nadhodnotí svoji zajištěnou pohledávku, resp. výši zajištění takové pohledávky. Cílem této přísné úpravy je omezení přehnaných nároků věřitelů uváděných v přihláškách věřitelů.

Konkurs

Úprava konkursu navazuje na platnou právní úpravu, jejímž základem bylo právě konkursní řízení. Podstata konkursu spočívá v tom, že dojde ke zpeněžení majetkové podstaty dlužníka (dle stávající právní terminologie se jednalo o konkursní podstatu), kterou tvoří majetek dlužníka určený k uspokojení dlužnických věřitelů. Základním účinkem konkursu zůstává prakticky úplný přechod dispozičních oprávnění ohledně majetkové podstaty dlužníka na insolvenčního správce. Rovněž účinky prohlášení konkursu na věřitele dlužníka jsou pojaty v podstatě shodně s platnou úpravou, která je pouze zpřesněna.

Reorganizace

Zatímco prohlášení konkursu bude mít většinou za následek ukončení činnosti úpadce, reorganizace představuje nelikvidační způsob řešení úpadku, jehož smyslem je zachování provozu dlužníkovu podniku a zároveň postupné uspokojování pohledávek věřitelů. Reorganizace znamená, že dlužník bude i nadále vyvíjet podnikatelskou činnost, avšak v mezích tzv. reorganizačního plánu, který sleduje ozdravení provozu dlužníkovu podniku, s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů. Přednostní právo sestavit reorganizační plán má dlužník, a to i v případě, že návrh na reorganizaci podal některý z věřitelů. Věřitelé reorganizační plán schvalují na společné schůzi. Pro věřitele může mít řešení úpadku nebo hrozícího úpadku pomocí reorganizace tu výhodu, že se zvyšuje míra pravděpodobnosti uspokojování jejich nároků ve větším rozsahu, než by tomu bylo v případě konkursu.

Insolvenční zákon připouští reorganizaci pouze u větších dlužníků, tzn. dlužníků, kteří jsou podnikateli a (i) jejichž obrat za poslední účetní období dosahuje částky alespoň 100.000.000,- Kč a (ii) kteří zaměstnávají alespoň 100 zaměstnanců v hlavním pracovním poměru. Insolvenční zákon připouští reorganizaci také u menších podniků, které výše uvedená kritéria nesplňují, ovšem za velmi restriktivních podmínek - dlužník musí

nejpozději do 15 dnů od rozhodnutí o úpadku předložit soudu reorganizační plán schválený většinou věřitelů. Reorganizace není přípustná, je-li dlužník v likvidaci a dále jedná-li se o obchodníka s cennými papíry nebo o obchodníka na komoditní burze (vzhledem k předpokladu, že tito obchodníci vlastní převážně vysoce likvidní majetek, který je možno rychle zpeněžit v rámci konkursu).

Oddlužení

Oproti původnímu vládnímu návrhu, který počítal i s oddlužením drobných podnikatelů, bude podle schváleného insolvenčního zákona oddlužení sloužit výhradně k řešení úpadku nepodnikatelských subjektů. Podstatou institutu oddlužení je, že dlužník navrhuje splatit méně než 30 % dluhu nezajištěných věřitelů. Podmínkou toho, aby soud oddlužení schválil, je, že jím není sledován „nepoctivý záměr“. O nepoctivý záměr dlužníka se bude jednat zejména v případech, kdy dlužník (nebo jeho zákonný zástupce či statutární orgán) již v posledních 5 letech insolvenční nebo podobné řízení absolvoval nebo pokud byl ve stejné době pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské povahy. Lze očekávat že pojem „nepoctivý záměr“, který je pro rozhodnutí o schválení oddlužení klíčový, bude dále zpřesněn judikaturou.

Věřitelé se do procesu oddlužení aktivně zapojí až po jeho schválení soudem, kdy jim přísluší schválit způsob oddlužení. Na výběr jsou dvě možnosti: oddlužení formou jednorázového vyrovnání nebo formou splátkového kalendáře. Jednorázové vyrovnání probíhá zpeněžením majetku dlužníka a mělo by nahradit stávající institut vyrovnání, který se v praxi ukázal jako zcela nefunkční. Forma splátkového kalendáře je zamýšlena především pro dlužníky - fyzické osoby, kteří mají pravidelný příjem. Dlužník je povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny tzv. přednostní pohledávky. Teprve v případě, že věřitelé neschválí způsob oddlužení na své schůzi, které je povinen se účastnit i dlužník a kde je povinen odpovídat na jejich dotazy, určí způsob oddlužení insolvenční soud.

Oddlužení je typově ekonomicky zacíleno zejména na nejčastější typ dlužníka – spotřebitele, který není schopen splácet své spotřebitelské a jiné úvěry. Jeho cílem je motivovat dlužníka k práci s vidinou budoucího splacení dluhů (po pěti letech) na rozdíl od předchozí úpravy, která nutila dlužníky spíše nevykazovat žádné příjmy, které by se ihned staly součástí konkursní podstaty až do konce dlužníkovu života.

V návaznosti na výše uvedené podmínky pro reorganizaci a oddlužení lze tedy konstatovat, že dlužníku, který tyto podmínky nesplňuje a je podnikatelem v souladu s definicí obsaženou v ustanovení § 2 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, není dána možnost využít ani jeden z těchto nových způsobů řešení úpadku.

Nepatrný konkurs

Mezi způsoby řešení úpadku je nově zařazen i tzv. nepatrný konkurs, který lze nařídit v případě, že dlužníkem je fyzická osoba – nepodnikatel nebo v případě, že (i) obrat dlužníka nepřesahuje za poslední účetní období 2.000.000,- Kč a (ii) dlužník nemá více než 50 věřitelů. Pomocí nepatrného konkursu budou rovněž řešeny případy, kdy bylo podle stávající právní úpravy možno zamítnout insolvenční návrh pro nedostatek majetku dlužníka. Insolvenční zákon nově výslovně zapovídá možnost zamítnutí insolvenčního návrhu jen pro nedostatek majetku či proto, že majetek dlužníka nebude postačovat k úhradě nákladů insolvenčního řízení. Autoři zákona tuto změnu odůvodňují tím, že zaplatí-li insolvenční navrhovatel zálohu na náklady insolvenčního řízení, má právo požadovat, aby při splnění zákonných předpokladů bylo vydáno rozhodnutí o úpadku dlužníka.

Nepatrný konkurs umožňuje výrazné zkrácení konkursního řízení díky značnému zjednodušení procesních úkonů věřitelů i soudu. Například tím, že věřitelé mohou místo věřitelského výboru ustanovit jednoho zástupce věřitelů, tím, že k vyloučení nedobytných pohledávek není nutný souhlas insolvenčního soudu ani věřitelského orgánu nebo tím, že o včasných námitkách proti konečné zprávě a vyúčtování lze rozhodnout i bez nařízení jednání.

Rozhodnutí o tom, že jde o nepatrný konkurs, vydává insolvenční soud, který také může pro daný případ stanovit další odchylky nepatrného konkursu od běžného konkursního řízení. Schůze věřitelů má naproti tomu možnost vyloučit některé účinky nepatrného konkursu, čímž je opět posíleno postavení a aktivní role věřitelů v řízení. Insolvenční soud může

rozhodnout o nepatrném konkursu kdykoli v průběhu insolvenčního řízení.

Řešení úpadku finančních institucí

Speciální úprava úpadku institucí poskytujících finanční služby implementuje komunitární směrnice č. 2001/24/ES a 2000/12/ES. Jsou zde upraveny zvláštní požadavky ohledně úpadku úvěrových institucí a pojišťoven a zajišťoven.

Moratorium

Za předpokladu spolupráce s věřiteli bude moci dlužník překonat krizový stav mimo insolvenční řízení prostřednictvím vyhlášení tzv. moratoria soudem. Cílem moratoria je získání ochranné lhůty, po kterou se může dlužník dohodnout s věřiteli na řešení své situace (např. splátkový kalendář), aniž by vstoupil do insolvenčního řízení. Možnost navrhnout soudu moratorium se vztahuje pouze na dlužníky, kteří jsou podnikateli a nejsou v likvidaci, a je zároveň limitována časem – návrh musí být podán nejpozději do 7 dnů od podání insolvenčního návrhu, resp. do 15 dnů od doručení insolvenčního návrhu dlužníkovi, jde-li o insolvenční návrh věřitele. Dlužník musí návrh doložit souhlasem většiny věřitelů podle výše jejich pohledávek a řádně jej odůvodnit. Soud je povinen o tomto návrhu rozhodnout následující pracovní den po doručení.

Moratorium může trvat nejdéle 3 měsíce a může být se souhlasem věřitelů prodlouženo až o 30 dnů. Během doby trvání moratoria nelze vydat rozhodnutí o úpadku, i když účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení zůstávají zachovány. Na přání dlužníka nebo věřitelů, kteří s vyhlášením moratoria nesouhlasili, ustanoví soud na dobu trvání moratoria tzv. předběžného správce.

Po dobu trvání moratoria platí, že (i) dlužník je oprávněn hradit závazky, které bezprostředně souvisejí se zachováním provozu podniku, přednostně před dříve splatnými závazky, (ii) hradí-li dlužník řádně a včas závazky bezprostředně související se zachováním provozu podniku, nemůže druhá strana vypovědět smlouvy nebo od nich odstoupit pro prodlení dlužníka, ke kterému došlo před vyhlášením moratoria, a (iii) za škodu způsobenou neplněním povinností odpovídá věřitelům nejen dlužník, ale i členové jeho statutárního orgánu (jako ručitelé).

Insolvenční rejstřík

Zavedení insolvenčního rejstříku vedeného Ministerstvem spravedlnosti patří mezi základní změny nové právní úpravy. Kromě seznamu insolvenčních správců a seznamu dlužníků bude obsahovat také insolvenční spisy jednotlivých dlužníků. V insolvenčním spise budou zveřejněna nejenom rozhodnutí insolvenčního soudu, ale i veškerá podání týkající se dlužníka (pokud nejsou ze zveřejnění výslovně vyňata, např. z důvodu utajení – v takovém případě se zveřejňuje alespoň charakteristika dokumentu). Okamžik zveřejnění v insolvenčním rejstříku je až na výjimky spojen s fikcí doručení - písemnost se pokládá za doručenou v okamžiku jejího zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Zároveň je na okamžik zveřejnění vázán začátek insolvenčního řízení, tedy okamžik, od něž je omezeno právo úpadce disponovat se svým majetkem. Nahlédnutí do insolvenčního rejstříku těsně před uzavřením důležité smlouvy se tak napříště stane nezbytností.

Fyzické zřízení insolvenčního rejstříku a nutnost vydat k jeho uvedení do praxe prováděcí předpisy jsou důvodem, proč byla účinnost insolvenčního zákona stanovena teprve na 1. červenec 2007.

PŘEHLED DALŠÍ VYBRANÉ LEGISLATIVY PUBLIKOVANÉ VE SBÍRCE ZÁKONŮ

Zákon, kterým se mění zákon č. 215/2005 Sb., o registračních pokladnách a o změně některých zákonů (zákon o registračních pokladnách)

Účelem této novely je odložení účinnosti zákona o registračních pokladnách o 1 rok, tedy na 1. ledna 2008.

PŘEHLED LEGISLATIVNÍCH NÁVRHŮ PROJEDNÁVANÝCH PARLAMENTEM ČR

Tato část obsahuje vybrané legislativní návrhy projednávané v současné době Parlamentem České republiky. Informace jsou čerpány převážně z internetové databáze Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu České republiky.

Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví (sněmovní tisk č. 86)

Účelem navrhované právní úpravy je zrušit povinnost zveřejňovat účetní závěrky v obchodním věstníku z důvodu nadbytečnosti a zbytečného finančního zatížení pro obchodní společnosti. Tato povinnost byla do zákona zavedena zákonem č. 81/2006 Sb., kterým se novelizoval zákon o účetnictví, a to z důvodu širšího přístupu veřejnosti, zejména třetích osob, k údajům o obchodních společnostech. Tato změna nevzala do úvahy fakt, že požadované účetní závěrky jsou zveřejňovány v elektronické podobě v obchodním rejstříku. Zájmy třetích osob jsou plně uspokojeny informacemi v digitalizované podobě obchodního rejstříku.

VYBRANÉ MEZINÁRODNÍ SMLOUVY UVEŘEJNĚNÉ VE SBÍRCE MEZINÁRODNÍCH SMLUV

- § Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Protokolu o změně Správního ujednání k provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o sociálním zabezpečení pod č. 113/2006 Sb.m.s.
- § Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Protokolu k Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR) pod č. 108/2006 Sb.m.s.
- § Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Prováděcí dohody k Protokolu o výsadách a imunitách Evropských společenství v České republice pod č. 106/2006 Sb.m.s.
- § Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o zamezení dvojího zdanění v souvislosti s úpravou zisků sdružených podniků ve znění Úmluvy ze dne 21. prosince 1995 a Protokolu ze dne 25. května 1999 pod č. 93/2006 Sb.m.s.
- § Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o přístupu České republiky k Úmluvě o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční přepravě cestujících a zavazadel (CVR) pod č. 91/2006 Sb.m.s.
- § Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Dohody mezi Českou republikou a Čínskou lidovou

republikou o podpoře a ochraně investic pod č. 89/2006 Sb.m.s.

S Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Marockým královstvím o zamezení dvojího zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu pod č. 83/2006 Sb.m.s.

NOVĚ PUBLIKOVANÁ JUDIKATURA

Tato část obsahuje vybraná shrnutí nově publikované judikatury vztahující se především k obchodnímu a finančnímu právu. Text vlastních soudních rozhodnutí byl upraven pro účely tohoto uveřejnění.

K převodu obchodních podílů

Dohodu účastníků nelze zrušit smlouvou o převodu obchodních podílů uzavřenou podle § 115 obch. zák. poté, co došlo k převodu obchodních podílů a zápisu příslušných změn do obchodního rejstříku.

Jedním ze způsobů zániku závazku ze smlouvy je jeho řádné splnění (§ 324 obch. zák.). Jsou-li splněny všechny závazky ze smlouvy, nastanou právní důsledky, které se splněním závazků z příslušného typu smlouvy spojuje zákon či dohoda účastníků. Pokud by účastníci chtěli smlouvou nastolený právní stav zvrátit, museli by uzavřít smlouvu novou, způsobitou založit takový právní stav, jaký zde byl předtím, než došlo ke splnění závazků ze smlouvy. Takovou smlouvou však není pouhá dohoda o zrušení závazku ze smlouvy, neboť ta není způsobila navodit stav, který vyplývá ze smlouvy příslušného typu, v projednávané věci ze smlouvy o převodu obchodního podílu. K tomuto závěru lze dospět jak logickým, systematickým a teleologickým výkladem úpravy závazkových vztahů v občanském a obchodním zákoníku, tak i gramatickým výkladem ustanovení § 572 odst. 2 obč. zák. Splněním závazek zaniká. Umožňuje-li ustanovení § 572 odst. 2 obč. zák. dohodu o tom, že se nesplněný závazek nebo jeho část ruší, aniž by jakékoli ustanovení občanského zákoníku umožňovalo zrušení splněného závazku či jeho části, nelze než dovodit, že závazek splněný takto zrušit nelze. Jsou-li totiž splněny všechny závazky ze smlouvy, neexistuje žádný závazek, ohledně kterého by bylo možno uzavřít dohodu podle ustanovení § 572 odst. 2 obč. zák. a nelze tedy ani uzavřít dohodu o „zrušení“ smlouvy.

Uplatnění zásady smluvní volnosti je omezeno na případy, kdy jejímu využití nebrání právní předpis. Nedovolenost

určitého jednání nemusí právní předpis upravovat výslovně, ale může vyplynout z kontextu jeho jednotlivých ustanovení či z kontextu více předpisů. Pakliže ustanovení § 572 odst. 2 obč. zák. výslovně upravuje možnost, aby se účastníci smlouvy dohodli, že ruší nesplněný závazek nebo jeho část, aniž by vznikl nový závazek a ohledně závazku již splněného takovou možnost neupravuje, nebylo by logické dovozovat, že vzhledem k zásadě smluvní volnosti je možné dohodou zrušit i závazky již splněné.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. října 2006, sp. zn. 29 Odo 331/2006 publikovaný na www.nsoud.cz)

K předsmuvní odpovědnosti

Obchodní zákoník ani občanský zákoník obecně institut předsmuvní odpovědnosti (odpovědnosti za škodu vzniklou porušením předsmuvní povinnosti) neupravují.

Podle ustanovení § 415 obč. zák. každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Toto ustanovení vyjadřuje obecnou prevenční povinnost, jež se vztahuje na všechny účastníky občanskoprávních vztahů. Jde o závaznou právní povinnost každého dodržovat nejen povinnosti uložené právními předpisy a povinnosti převzaté smluvně, ale - i bez konkrétně stanoveného pravidla chování - počínat si natolik obezřetně, aby jednáním či opomenutím nevznikla škoda jiným ani jemu samému. Povinnost vyslovená tímto ustanovením je pro každého z účastníků občanskoprávních vztahů závaznou právní povinností určitým způsobem se chovat a její nedodržení představuje protiprávní jednání. Aplikace § 415 obč. zák. přichází v úvahu jen tehdy, není-li konkrétní právní úprava, vztahující se na jednání, jehož protiprávnost se posuzuje. Porušení prevenční povinnosti, jež znamená zároveň porušení právní povinnosti ve smyslu § 420 obč. zák., je tedy jedním ze základních předpokladů obecné odpovědnosti za škodu. Ustanovení § 415 obč. zák. se pak plně uplatní - s ohledem na ustanovení § 1 odst. 2 obch. zák. - i pro oblast obchodních vztahů.

Není žádný důvod, pro který by se zákonná povinnost vyplývající z ustanovení § 415 obč. zák. neměla vztahovat i na chování potencionálních smluvních partnerů při jednání o uzavření smlouvy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004 publikovaný na www.nsoud.cz)